

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH

NGUYỄN MẠNH VINH

PHÁT TRIỂN KINH TẾ HỘ NÔNG DÂN
TỈNH BẮC KẠN

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ
Chuyên ngành: QUẢN LÝ KINH TẾ

THÁI NGUYÊN - 2015

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH

NGUYỄN MẠNH VINH

PHÁT TRIỂN KINH TẾ HỘ NÔNG DÂN
TỈNH BẮC KẠN

Chuyên ngành: QUẢN LÝ KINH TẾ
Mã số: 60. 34. 04. 10

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: TS. NGUYỄN VĂN ĐẠI

THÁI NGUYÊN - 2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan số liệu và kết quả nghiên cứu luận văn này là đúng sự thật và chưa từng được sử dụng bảo vệ một học vị nào. Mọi sự giúp đỡ trong việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn, thông tin trích dẫn trong luận văn đã được ghi rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, ngày 02 tháng 6 năm 2015

Tác giả

Nguyễn Mạnh Vinh

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn này, tôi đã nhận được sự giúp đỡ nhiệt tình của các cơ quan, các cấp lãnh đạo và các cá nhân. Tôi xin chân thành cảm ơn sâu sắc và kính trọng tới tất cả các tập thể, các cá nhân đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu, Phòng Đào tạo đã tạo điều kiện giúp tôi hoàn thành luận văn này.

Tôi bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới Thầy hướng dẫn luận văn TS Nguyễn Văn Đại và các thầy cô giáo đã trực tiếp giảng dạy, giúp tôi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn này.

Tôi xin cảm ơn sự giúp đỡ, đóng góp nhiều ý kiến quý báu của các nhà khoa học, các thầy cô giáo.

Tôi xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ của Cục Thống kê tỉnh Bắc Kạn, đã cung cấp cho tôi những số liệu, thông tin cơ bản về kinh tế hộ nông dân, về tình hình kinh tế xã hội, các số liệu sơ cấp,... của tỉnh Bắc Kạn.

Tôi xin cảm ơn sự động viên, giúp đỡ của bạn bè và gia đình đã giúp đỡ tôi thực hiện luận văn này.

Tôi xin bày tỏ sự cảm ơn sâu sắc đối với mọi sự giúp đỡ quý báu đó.

Thái Nguyên, ngày 02 tháng 6 năm 2015

Tác giả

Nguyễn Mạnh Vinh

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC KÝ HIỆU, CHỮ VIẾT TẮT.....	vii
DANH MỤC CÁC BẢNG	v
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của luận văn	1
2. Mục đích nghiên cứu luận văn.....	2
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của luận văn.....	3
4. Ý nghĩa khoa học và đóng góp mới của luận văn	3
5. Kết cấu của luận văn.....	3
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ PHÁT TRIỂN KINH TẾ	
HỘ NÔNG DÂN	4
1.1. Cơ sở lý luận về kinh tế hộ nông dân.....	4
1.1.1. Khái niệm, đặc điểm, ý nghĩa của kinh tế hộ nông dân.....	4
1.1.1.1. Khái niệm hộ nông dân và kinh tế hộ nông dân.....	4
1.1.1.2. Khái niệm phát triển kinh tế hộ nông dân.....	6
1.1.1.3. Đặc điểm của kinh tế hộ nông dân.....	6
1.1.1.4. Ví trí và vai trò của kinh tế hộ nông dân.....	8
1.1.2. Quan điểm về phát triển kinh tế hộ nông dân	11
1.1.3. Nội dung phát triển kinh tế hộ nông dân	13
1.1.4. Các nhân tố ảnh hưởng đến kinh tế hộ nông dân.....	14
1.1.4.1. Các nhân tố tự nhiên.....	14
1.1.4.2. Các nhân tố về môi trường kinh tế và pháp lý.....	15
1.1.4.3. Các nhân tố khoa học kỹ thuật và công nghệ.....	16
1.1.4.4. Các nhân tố xã hội.....	16
1.2. Cơ sở thực tiễn của kinh tế hộ nông dân.....	18

1.2.1. Tình hình phát triển kinh tế hộ nông dân ở một số nước trên thế giới	18
1.2.2. Tình hình phát triển kinh tế hộ nông dân ở Việt Nam.....	22
Chương 2: PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	28
2.1. Câu hỏi nghiên cứu.....	28
2.2. Nội dung các phương pháp nghiên cứu	28
2.2.1. Phương pháp nghiên cứu tài liệu	28
2.2.2. Phương pháp thu thập thông tin thứ cấp.....	29
2.2.3. Phương pháp thu thập thông tin sơ cấp	29
2.3. Hệ thống các chỉ tiêu nghiên cứu	30
Chương 3: ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN KINH TẾ HỘ NÔNG	
DÂN TỈNH BẮC KẠN.....	33
3.1. Đặc điểm, điều kiện tự nhiên kinh tế, xã hội tỉnh Bắc Kạn	33
3.1.1. Vị trí địa lý, địa hình	33
3.1.2. Khí hậu, thủy văn, sông ngòi.....	33
3.1.3. Tài nguyên thiên nhiên	34
3.1.4. Dân số, lao động.....	37
3.1.5. Cơ sở hạ tầng.....	39
3.1.6. Tiềm năng phát triển.....	41
3.2. Tổng quan về phát triển kinh tế xã hội tỉnh Bắc Kạn từ khi tái lập tỉnh đến nay.....	43
3.3. Thực trạng kinh tế hộ nông dân tỉnh Bắc Kạn.....	48
3.3.1. Đặc điểm về quy mô kinh tế hộ nông dân tỉnh Bắc Kạn.....	48
3.3.1.1. Số lượng và cơ cấu hộ nông dân	48
3.3.1.2. Quy mô về lao động của hộ nông dân	50
3.3.1.3. Trình độ đào tạo của chủ hộ và lực lượng lao động của hộ nông dân.....	51
3.3.1.4. Quy mô diện tích sản xuất của hộ nông dân.....	52
3.3.1.5. Tình hình sử dụng đất đai của hộ nông dân.....	54
3.3.1.6. Vốn, tích lũy của hộ nông dân.....	56

3.3.1.7. Tình hình trang thiết bị máy móc của hộ nông dân	59
3.3.2. Phân tích thực trạng kinh tế hộ nông dân tỉnh Bắc Kạn.....	60
3.3.2.1. Phân tích kết quả sản xuất kinh doanh của hộ nông dân tỉnh Bắc Kạn.....	60
3.3.2.2. Phân tích hiệu quả sản xuất kinh doanh của hộ nông dân.....	68
3.3.3. Nội dung phát triển kinh tế hộ nông dân tỉnh Bắc Kạn.....	73
3.3.4. Các yếu tố ảnh hưởng đến phát triển kinh tế hộ nông dân tỉnh Bắc Kạn.....	76
3.4. Đánh giá chung về thực trạng phát triển kinh tế hộ nông dân tỉnh Bắc Kạn	78
3.4.1. Những kết quả đã đạt được	78
3.4.2. Những hạn chế cần khắc phục và nguyên nhân.....	79
Chương 4: MỘT SỐ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN KINH TẾ HỘ NÔNG DÂN TỈNH BẮC KẠN.....	81
4.1. Chính sách của nhà nước về phát triển kinh tế xã hội trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn đến năm 2020	81
4.2. Quan điểm phát triển kinh tế hộ nông dân tỉnh Bắc Kạn.....	82
4.2.1. Phát triển kinh tế hộ nông dân theo hướng sản xuất hàng hoá.....	82
4.2.2. Phát triển kinh tế trang trại gia đình.....	83
4.2.3. Phát triển kinh tế hộ nông dân phải gắn với quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế, công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp nông thôn, và quá trình hội nhập.....	84
4.2.4. Phát huy nội lực, tạo bước phát triển mới trong kinh tế hộ nông dân.....	85
4.3. Mục tiêu và định hướng phát triển kinh tế hộ nông dân ở tỉnh Bắc Kạn.....	86
4.3.1. Mục tiêu phát triển kinh tế hộ nông dân.....	86
4.3.1.1. Tăng giá trị tổng sản phẩm và tổng sản phẩm hàng hoá nông lâm sản.....	86
4.3.1.2. Nâng cao tổng giá trị và giá trị sản phẩm hàng hoá trên đơn vị diện tích canh tác	86
4.3.2. Định hướng phát triển kinh tế hộ nông dân	87

4.3.2.1. Quy hoạch sản xuất hàng hoá gắn liền với thị trường và lợi thế so sánh	87
4.3.2.2. Phát triển kinh tế hộ nông dân theo hướng sản xuất chuyên môn hoá.....	88
4.3.2.3. Mở rộng liên kết hợp tác theo hướng đa dạng hoá.....	89
4.3.2.4. Đẩy mạnh ứng dụng những thành tựu khoa học kỹ thuật	89
4.3.2.5. Khuyến khích phát triển ngành nghề, tạo thêm việc làm, góp phần xoá đói giảm nghèo, tăng hộ khá, hộ giàu	90
4.4. Những giải pháp chủ yếu nhằm phát triển kinh tế hộ nông dân trong tỉnh Bắc Kạn	90
4.4.1. Giải pháp chung.....	90
4.4.1.1. Mở rộng thị trường tiêu thụ nông sản phẩm	90
4.4.1.2. Tăng cường đầu tư vốn cho hộ nông dân	91
4.4.1.3. Đẩy mạnh ứng dụng tiến bộ khoa học kỹ thuật nông nghiệp	93
4.4.1.4. Đẩy mạnh xây dựng cơ sở hạ tầng kinh tế chủ yếu trong nông thôn.....	95
4.4.2. Giải pháp về đất đai đối với các hộ nông dân.....	96
4.4.3. Giải pháp về phát triển các hình thức hợp tác đa dạng giữa các hộ nông dân.....	97
4.4.4. Giải pháp về xây dựng chiến lược về an toàn lương thực và dinh dưỡng.....	98
4.4.5. Giải pháp về tăng cường giáo dục, đào tạo, nâng cao dân trí.....	99
4.4.6. Giải pháp khác	100
4.5. Kiến nghị.....	101
KẾT LUẬN	103
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	104

DANH MỤC KÝ HIỆU, CHỮ VIẾT TẮT

CP	Chi phí
CV	Mã lực
DVD	Đầu đĩa DVD (<i>Digital VideoDisc</i>)
ĐVDT	Đơn vị diện tích
FAO	Tổ chức Lương thực và Nông nghiệp Liên Hiệp Quốc (<i>Food and Agriculture Organization of the United Nations</i>)
GM	Thu nhập biên (<i>Gross Margin</i>)
GO	Tổng giá trị sản xuất (<i>Gross Output</i>)
GRDP	Tổng sản phẩm trên địa bàn tỉnh (<i>Gross regional Domestic Product</i>)
HTX	Hợp tác xã
IC	Chi phí trung gian
L	Lao động
TCTK	Tổng cục Thống kê
TNBQ	Thu nhập bình quân
VA	Giá trị tăng thêm (<i>Value Added</i>)
VCD	Đầu đĩa VCD (<i>Video Compact Disc</i>)
WB	Ngân hàng Thế giới (<i>World Bank</i>)

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 3.1:	Hiện trạng sử dụng đất đai tỉnh Bắc Kạn năm 2014.....	35
Bảng 3.2:	Lực lượng lao động từ 15 tuổi trở lên phân theo giới tính và phân theo thành thị, nông thôn.....	38
Bảng 3.3:	Năng suất lao động xã hội và TNBQ 1 người 1 năm 2010-2014 (Theo giá thực tế).....	46
Bảng 3.4:	Thu nhập bình quân 1 người 1 tháng chia theo trình độ học vấn của chủ hộ.....	47
Bảng 3.5:	Quy mô lao động động của hộ nông dân.....	51
Bảng 3.6:	Quy mô đất đai bình quân hộ nông dân tỉnh Bắc Kạn năm 2011....	53
Bảng 3.7:	Tỷ lệ vốn vay của hộ nông dân tỉnh Bắc Kạn năm 2011.....	57
Bảng 3.8:	Giá trị các khoản tích lũy của hộ nông dân 58 tỉnh Bắc Kạn năm 2011.....	58
Bảng 3.9:	Tổng chi phí quân 1 hộ 1 năm của các hộ điều tra.....	61
Bảng 3.10:	Chi phí đầu vào của 1 ha đất trong năm 2014 của các hộ điều tra.....	62
Bảng 3.11:	Giá trị sản xuất bình quân 1 hộ 1 năm của các hộ điều tra.....	63
Bảng 3.12:	Giá trị tăng thêm bình quân 1 hộ năm 2014.....	65
Bảng 3.13:	Thu nhập biên (GM) bình quân 1 hộ 1 năm của các hộ điều tra.....	66
Bảng 3.14:	Năng suất lao động bình quân 1 người 1 năm của các hộ điều tra.....	68
Bảng 3.15:	Thu nhập bình quân 1 lao động 1 năm của các hộ điều tra.....	69
Bảng 3.16:	Thu nhập bình quân 1 ha đất trong năm 2014 của các hộ điều tra.....	70
Bảng 3.17:	Tỷ suất giá trị sản xuất (GO/CP) bình quân 1 hộ 1 năm của các hộ điều tra.....	71
Bảng 3.18:	Tỷ suất lãi gộp (GM/CP) bình quân 1 hộ 1 năm của các hộ điều tra.....	72